

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru streinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidieceșane Sibiu, strada Măcelarilor 47.
Correspondențele sânt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 30.
Epistole nefrancate se refușă. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rëndul cu litere garmond, — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Prenumeratiune nouă la „Telegraful Român“

care apare de trei ori pe săptămână, deschidem pe trimestrul Aprilie-Iunie al anului 1887, cu prețul cel mai moderat, ce se poate vedé în fruntea foaiei.

Banii de prenumeratiune se trimit mai cu înlesnire pelângă asignațiuni postale (Posta utalvány — Post-Anweisung.) Numele prenumerantului, al comunei, unde se află cu domiciliul, și eventual al postei ultime se fie scrise bine, ca să se poată ceti.

Se atrage atențiunea on. domni abonați, al căror abonament se sfârșește cu ultima Martie 1887, să-și înnoiască abonamentul, pentrucă altfel espeditura va fi silită a sista espedarea foaiei*).

Editura „Telegrafului Român“ în Sibiu.

* O înlesnire foarte mare în espedițiune se face prin lipirea unei fășii de adresă dela abonamentul ultim.

Convențiunea comercială cu România.

Seliște, 28 Martiu, 1887.

(N...n) Încheerea de convențiuni între statele vecine este o cestiune de ordine, și până la un grad oare-care și un semn de legătură amicabile. Aceste două considerante le-a avut România în vedere la anul 1875, când a intrat în legături de contract cu monarhia noastră și tot acestor considerante ea a fost dispusă a sacrifica o parte din interesele sale economice.

Dece ani a durat convențiunea încheiată încă sub guvernul conservatoriu al dlui Catargiu, și partidul liberal venit la guvern a respectat această convențiune, combatută de el cu mare vehemență.

A espirat timpul convențiunei, dar înainte de a espira, România și-a tras seama cu sine și cu interesele sale economice și așa opiniunea publică română a fost hotărît în contra încheerii unei convențiuni păgubitoare. Guvernul român a trebuit să țină cont de simțemântul public din țeară și sub presiunea aceasta a fost necesitat a intrerupe negocierile pentru o nouă convențiune.

Încât este îndreptătită opiniunea publică din România nu voim să cercetăm, dar este și rămâne constat, că acolo domnesce ași părerea, că Austro-Ungaria

vrea să asuprească pe România în cele economice. Să analizăm această părere a celor de peste Carpați și să vedem încât conglăsuesce cu adevărul!

România a intrat nu de mult în concertul statelor culte europene. Sub o domnie de atâta ani a fanarioților și în starea de vasală a Turciei timp îndelungat, România a rămas tare înapoia celorlalte state europene, dar aceasta înșiși bărbații ei de valoare au venit să o cunoască de tot târziu, și am putea dice, că numai dela tractatul dela Paris încoace. Stând lucrul astfel, ea a rămas, ca toate trebuințele sale industriale să le acopere din import, o stare aceasta, care în urmările ei trebuia să aducă țeara la prăpastie economică.

La 1875 românii destul de șireți în schimbul de a și asigura o piață sigură pentru vite și bucate au făcut Austro-Ungariei cele mai mari concesiuni posibile la produsele industriale, sciind foarte bine, că ei aceste trebuie să le importe ori din Austria, ori din Francia, ori din Germania, neavându-le acasă. Lucrurile însă în timp de 10 ani s'au schimbat mult, foarte mult, și voind a fi drepti nu în defavorul României.

Eulptându-și pe câmpul de războiu independența politică, s'a vădut constrinsă, de a regula cestiunile interne, dela a căror bună stare depinde în prima linie fericirea unei țeri. Bărbați ca Aurelian, au deschis ochii multora și i-au adus la cunoștință, că rezultatele dobândite prin independența politică sunt și pot rămâne efemere, dacă țeara nu și va doândi și independența economică prin crearea unei industrii proprii. Și s'au pus oamenii pe lucru. În ceputurile au fost totdeauna zădărnice, căci cu toate concesiunile făcute industriașilor de către guvernul român și relasările de dări, nu puteau să țină concurență cu produsele industriale, cari intrau în țeară libere de ori ce vamă. Așa s'a născut în țeară un partid — partidul protecționist cu scopul de a mărgini intrarea produselor străine prin tariful autonom, — care tarif pentru produsele austro-ungare nu putea intra în viață din cauza convențiunei până la 1 Maiu 1886.

Cu espirarea termenului s'a început războiul vamal. Toată lumea neorientată credea, că România și va părăsi programul și se va pleca pretensiunilor austro-ungare, pretensiuni, cari ar fi omorit și mai departe România în cele economice, fără ca în schimb să i-se dea vreun favor oarecare.

Lumea neorientată însă s'a înșelat amar și și mai amar s'au înșelat publicistii nostri, cari nu cunosc progresele făcute de România în timp relativ foarte scurt.

Adunarea generală a producătorilor de spirt din Arad, ținută în luna trecută, a venit și aici în ajutor celor ce nu cunosc referințele din țeara românească. După un raport autentic pus la dispoziția acelei adunări, România în anul 1885 a esportat în piața dela Triest numai 1800 hectolitre de spirt, dar îndată după încetarea convențiunei, în anul 1886, a esportat 32.000 hectolitre, un cuant, care a pus în mirare pe cei neorientați cu puterea de producțiune a țerei românești și cu rezultatele dobândite de ea pe terenul economic. Cum se poate?

Eată așa! Guvernul român încetând de a esporta cucuruzul brut și orzul aici în Transilvania, Ungaria și Austria, a luat sub scutul seu pe lângă unele jertfe industria de spirt și a micșorat, ca să nu dicem redus, darea pentru fabricile de spirt, ca acestea să poată lucra cu mai multă forță și să poată face chiar și concurență Austro-Ungariei cu acest articlu. Întreprinderea a succes de minune și ea trebuia să succedă, deoarece la noi statul tacsează un hectolitr de spirt cu o dare de 28 fl., pe când în România darea a fost redusă la un minimum.

Vedem deci o operațiune cu calculi siguri de a esporta cerealele în formă de produse industriale bine plătite, și așa interesele țerei sunt asigurate cu mult mai bine, ca prin esportul de cereale brute. Tot asemenea se are lucrul cu morile de făină, cari pe timpul convențiunei încetară. Pentru ce încetară? Lucru ușor de înțeles! România esportă grâul brut liber de vamă în Ungaria, dar în schimb primia făina austro-ungară tot liberă de port. Prin punctul acesta stipulat în convențiune, morile din România afară de una au falimentat una după alta, neputând ținea concurență cu făina, ce trecea în țeară, liberă de port. Acum intrând războiul vamal, ele încep a se reculege, a reinvia, se înțelege tot sub scutul guvernului, ca și fabricile de spirt. Că putea va guvernul român și țeara să continue cu războiul este o întrebare deschisă, dar că până acum războiul a fost susținut cu succes de către România, este evident, și aceasta o știu și ungerii și agrarii și și industriașii și speculanții lui „Pester Lloyd“ foarte bine.

Cu toate acestea noi nu suntem pentru continuarea războiului vamal. Noue nu ne trebuie spirt efțin, ci cucuruz, și ciobotarilor din sęcuieme nu le trebuie speculi jidovesci, ci pâne și hrană de toate dillele și de aceea este și rămâne regretabil, că comitatul Treiscaunelor a început ear a alarma țeara cu un protest contra încheerii convențiunei, care păgubitoare este pentru românii de dincolo, dar este și rămâne păgubitoare și pentru Austro-Ungaria

FOIȚA.

Documente pentru limbă și istoriă.

(Urmare.)

14) În fine prin următoarea ordinațiune episcopescă se rectifică unele erori, ce s'au strecurat în decretul împărătesc privitoriu la sărbători, cu ocașunea tipăririi lui în limba germană.

Nro. 148.

„Spre representația Escelenței Sale Domnului „metropolit din Carloveț, și a noastră către densus, „care a fost trimis la mărirea împărătească, pentru „aceea, pentru că noi am priceput din formularul „sărbătorilor, cel-ce pe limba nemțescă în Bécs s'au „tipărit și la noi s'au trimes, cum că s'ar fi făcut „o greșală între dillele sărbătorilor, mutând o di „pentru alta, adecă „diua crucii,“ care după cälendariul nostru cel neunit se prăsnuiesce la 14 dille ale „lui Septemvrie, au mutat în tipăritul formular la „19 Septemvrie și apoi „diua Sfântului archidiacon „și mucenic Stefan,“ care după cälendariul nostru „se prăsnuiesce la 27 de dille Dechemvrie și în tipă-

„ritul formular cu greșală s'a pus la 26 Dechemvrie. „Așa și „diua Sf. Ioan Bogoslovul și evangelist,“ care „după calendarul nostru, iaste pus la 8 dille ale lui „Maiu cu greșala tipariului s'a pus la 27 Dechem- „vrie, prin care representație am cerut, ca să se în- „voiască mărirea sa împărătească, a se prăsnui dillele „acestor sfinți după ducerea cälendariului nostru, „eară nu după arătarea formularului celui nemțesc. „Pentru aceste însemnate sărbători ne-au arătät înal- „tul crăescul guvern prin intimatul seu din 8 Martie „anul curgător Nro 2838, la noi trimis, cumcă „mărirea împărătească bine au voit a îngădui prăsnu- „irea acestor 3 sfinți, după cum s'au arätät în „formularul nostru la luna Dechemvrie anul trecut „sub Nro. 542, trimis, adecă „Înălțarea crucii“ la „Septemvrie 14 dille, la 26 soborul „Prea sfintei Năs- „cătoare de Dđeu“*) și pe „sfântul mucenic și archi- „diacon Stefan“ la 27 Dechemvrie, după cälendariul „bisericii noastre neunite a răsăritului, a prăsnui și „această însemnare a acestor trei prasnice și învoi- „rea împărătească. Pentru aceea și se înștiințează, „ca de cumva tisturile a varmeghii, cari au a priveghia „pentru prăsnuirea prasniciilor acelora cari, în Sf.

*) Se observă, că după cele premerse mai sus în această ordinațiune, s'ar ascepta să se rectifice diua „Sfântului Ioan Bogoslov și evangelist,“ pe 8 dille ale lui Maiu în loc de 27 Decemvrie, eară nu a se vorbi aci de soborul „sfintei Născătoare de Dđeu,“ de care nu este arätät a se fi făcut eroare.

„sinod a Carlovețului s'au întărit și legat, te-ar în- „drepta sau te-ar silii ca acestora aici însemnațiilor „sfinți, dillele să se prăsnuiască după îndreptarea for- „mulariului celui nemțesc și tipărit al sărbătorilor să le „areți, cumcă cunoscând împărăteasca mărirea, după re- „presintația noastră a fi făcut greșala prin tipar în for- „mulariul cel nemțesc, pentru numitele sărbători, „au poruncit prin mai sus însemnatul dieret guver- „nialicesc, ca să le prăsnuieți după ducerea formularului „nostru și în dillele dela noi însemnate, care porăncă, „cumcă la toți preoții protopopiatului teu, e publi- „cäluită să ne trimiți relație. Sibiu, în 10 Martie, „1787. De tot binele voitor, Gedeon Nichitici, episcop.

15) Ordinațiune episcopescă, privitoare la admiterea prin împăratul Iosif II a căsătoriei a patra.

Nro. 190.

„Înălțatul crăescul guvernium prin rescriptul seu „din 3 Aprilie anul curgător sub 2987, vestindu-ne, „cumcă prea osfințită mărirea sa împărătească, prin „dieretul seu de curte dela 8 Martie într'acest cur- „getor an, au poruncit, ca de acum înainte în pri- „cinile căsătoriei cu toată întregimea și pășirea s'au „lucrarea, precum la acatolici așa și la noi să se „urmeze, adecă întru asemănarea înălțatului patenț „poruncitor, care îndreptarea pășirii pentru pricinile

Cățiva proprietari dela noi, ca să-și poată valora produsele lor de bucate bine, agitează contra convențiunii fără să se țină seamă, că populațiunea română dela munte începe a emigra în masse, fără să se considere, că piața Brașovului este în pericol și firme solide încep a sista plățile, și fără să se țină cont, că cu deosebire mărginenii prin aceea că au sistat negoțul cu România, dau pe vedute înapoi, și că valoarea pământului în loc să se urce, scade în mod înspăimântătoriu și ajunge în mâinile evreilor. Noi nu agităm, căci meseria noastră nu e de a agita, ci de a domoli, și de aceea trebuie să regretăm, că reprezentățiunile, ce au început acum a se înainta de către diferitele consilii municipale dela noi nu sunt menite a da o soluțiune linisitoare pentru toți cetățenii, ci numai pentru un soi de oameni.

Guvernul nostru va lucra foarte înțelepțesce, dacă va avea în vedere interesele generale a le tuturor locuitorilor, ear nu numai cele a le unei caste și așa destul de privilegiată.

Noi românii de aici ca popor de ordine, dorim din inimă ca pertractările începute la Viena să aibă rezultatul dorit.

Revista politică.

Se credea, că relațiunile dintre Franca și Germania nu se vor mai înăsprî, ba din contră, după cum era atitudinea foilor franceze față de Germania, se părea, că relațiunile dintre aceste două state, cari merg în fruntea civilizațiunii, sunt de totului amicabile. Aceasta a observat-o Lesseps, câtă vreme a petrecut în Germania, și tot aceasta a accentuat-o de multe ori trimisul Francei la Paris, Herbet. Situațiunea însă s'a schimbat și s'a schimbat foarte repede. Posițiunea, ce o au luat-o alegătorii Elsației și Lotaringiei la alegerile din urmă pentru parlamentul german, e motivul unei lungi și grave polemii între foile franceze și germane. — De oare-ce aceste țări n'au trimis deputați după gustul domnului Bismarck, cei dela putere au întreprins o adevărată campanie. Antoine, care apăsă drepturile acestor țări în parlamentul din Germania, a fost espulsat și cu el au fost espulsați o mulțime de bărbați notabili din Elsația și Lotaringia, din cauză, că aceștia sunt matadorii franceșilor. S'au făcut și se fac încercări a se schimba cu totul administrațiunea în aceste țări, ba chiar s'a vorbit mult ca ele să se încorporeze la Prusia.

Guvernul frances nu a eșit din rezervă, a făcut atentă pressa din Franca, ca să nu comenteze espulsarea lui Antoine, ci să se mărginească numai în a registra aceasta ca noutate și pressa francesă a și ascultat, numai jurnalul „Revanche“ și-a ridicat mai tare vocea contra acestor nedreptăți. Pressa germană însă cu deosebire „Nord. Alg. Zeitung“, în buțul acestor tăceri, scrie o mulțime de articoli, în cari mereu înjosese pe francesi, tacsându-i de spioni și oameni, pe cari nu poți conta; ear „Post“ organ oficios și îndreptat atacurile cu deosebire contra lui Boulanger, dicend, că acest om e, care pregătesce războiul între Franca și Germania. Dar cu cât Boulanger e mai aspru atăcat, în Franca câștigă tot mai mare popularitate.

Față de cele ce se petrec în Elsația și Lotaringia foile franceze „Lanterne“ și „Justice“ n'au mai putut fi în rezervă, ci au început a apăra înțrețitarea acestor țări, îndreptându-și atacurile con-

tra Germaniei și mai cu seamă contra cancelariului, accentuând cu mare satisfacțiune, că Elsația și Lotaringia au rămas franceze, cu toate că Germania le stăpânește de 15 ani.

Aceste declarațiuni au întărit și mai mult pe foile germane astfel, încât „Das deutsche Tageblatt“, un organ al guvernului, afirmă cu toată pozitivitatea, că se vor face mari schimbări atât în personalul superior, cât și în personalul de mijloc al acestor provincii. Aceste măsuri condiționează în prima linie dela voința împăratului. Ați s'au mâne, sfirșește numitul jurnal, vor pași pe teritoriul Elsației-Lotaringiei încă patru regimente de infanterie, patru batalioane precum și alte trupe de artilerie. La vară se vor continua întăriturile, așa, că acestea toate vor servi ca un „memento“ scris cu litere mari.

În Anglia lucrurile încă nu se desvoaltă în pace și în linisce. În zilele trecute s'a votat proiectul legii de corecțiune pentru Irlanda, contra voinții lui Gladstone și a partizanilor lui. După cum află „Polit. Coresp.“ aceasta partidă a întreprins o energică luptă și provoacă disolvarea parlamentului. Gladstone e convins, că la o nouă alegere va eși învingător, avend la spate majoritatea membrilor camerei. Cu privire la Egipt, Britania mare continuă pertractările cu Turcia și cu Franca, însă fără nici un rezultat favorabil, de oare ce Franca spriginesce mereu pretensiunile Porții. Turcia a declarat ambasadorului englez, ca să se pună odată capăt ocupațiunii nehotărîte a Egiptului din partea engleșilor precum și actualului protectorat engles. Marea Britanie caută un modus vivendi în aceea, ca să se formeze o armată egipteană sub comanda ofițerilor englesi, să se formeze un portofoliu de finanță și Englitera să se facă responsabilă asupra Egiptului. Poarta ar accepta în principiu aceste măsuri, dar Franța e totdeauna gata a-și apăra interesele în Egipt.

Pertractările de negoțiare între monarchia noastră și între România au încetat deocamdată, deoarece delegații români s'au reintors la Bucuresci. Motivul înteruperii pertractărilor este, că diferențele nouă escate cu privire la cestiunea vamală trebuiesc încă discutate în Bucuresci și aceasta trebuie să se facă înainte de feriile Pascilor, deoarece în decursul acestor ferii cei mai mulți dintre ministrii români vor părăsi Bucurescii. Cu privire la diferențele escate pentru convențiunea veterinară delegații austro-ungari au făcut concesțiuni, între cari se numără și aceea, că delegați români au cerut, ca în cazul când ar izbucni boala de vite într'un district al României, să nu se închidă întreaga graniță, ci numai vitele din acel district să nu se aducă la noi. Se mai află încă diferențe în privința convențiunii veterinare, dar după cum observă „N. fr. Presse“ nu sunt de așa mare însemnătate, și așa stăruințele ambelor părți de a ajunge la o înțelegere în privința convențiunii, încă n'au încetat.

Correspondențe particulare

ale „Telegrafului Român“.

Brașov, în 26 Martie, 1887. Domnule Redactor! Dați-mi voe să ve relatez ceva despre visita, ce ni-o făcu în sensul legii de instrucțiune din 1883, Magnificența sa dl director superior de scoalele medii, Iosif Elischer. După ce visitase scoalele medii ale

celorlalte 2 confesiuni precum și scoala reală de stat, începu dl director amintit vizitarea și în scoalele noastre medii, adevă în gimnasiu și scoala reală la 21 Martie (2 April).

Precis la 8 oare a. m. prezentându se în mijlocul corpului profesoral, care se adună de regulă în sala de conferințe, începu îndată a ospita prin clase, asistând în modul acesta la prelegeri cam câte o jumătate de oară, așa încât în 3, 4 și 5 April n. percurse toate 8 clasele gimnasiale și 4 clase reale, uneori chiar de câte 2 sau 3 ori într'o clasă spre a putea asculta la toți profesorii ocupați în aceste 2 instituite. Ar trebui să scriu o serie de articoli, dacă aş avea intențiunea a presenta publicului cetitoriu o iconă completă despre cele ce s'au petrecut în zilele amintite; dar aceasta nici nu este scopul meu, nici nu o pot face de astădată, ci me mărginesc a constata, că astfel de cercetări, fie din partea statului, fie din a confesiunii, nu pot fi decât foarte folositoare, pentru mersul mai regulat și pentru progresul mai repede al afacerii învățământului public.

Este mai presus de orice îndoială, că controla eserciată cu cunoscința de cauză și cu bunăvoință, stimulează pe orice om serios și-l face din ce în ce mai atent la erorile, ce se strecoară involuntar în lucrarea cât de serioasă și conștientoasă a lui mai cu deosebire pe terenul învățământului. Domnul director superior de scoale, ca organ de control al statului, bărbat cu multă și castă esperință pe terenul învățământului secundariu, de rară afabilitate și vioiciune naturală, este ca și născut pentru această misiune salutară și saluțiferă. D sa observând cu strictetă regulele pedagogice, făcu ospitarea sa prin clase plăcută atât elevilor cât și profesorilor, și știu să stimuleze în mod afabil dar și negenat, zelul și bunăvoința ambilor acesti factori ai scoalei.

În conferință în fine, carea s'a ținut în 5 April de la precis 3—6 oare și-a descoperit cu francheță și cu multă bună-voință vederile sale pedagogico-didactice și esperințele câștigate la ospitarea prin clase și vizitarea colecțiunilor noastre de învățământ, căci trebuie se adaug, că în 3 April, fiind și de Duminecă, cercetă museul de naturale, cabinetele fizice, chiemice și bibliotecile. Trebuie să accentuez, că în genere și-a manifestat mulțămirea cu cele-ce le-a vădut și le-a esperiat.

Ameliorările făcute cu deosebire întru înzestrarea corespunzătoare a colecțiunilor, ca mijloace de învățământ dau dovadă vie, că corporațiunile noastre administrative își dau toată silința a ridica această scoală la nivelul pretins de timp.

Mai sunt multe de făcut și de dires, dacă numai ni s'ar mai tinde și dela centru barem o mână de ajutoriu!

Înainte de a încheia acest mic raport nu pot a retăcea, că dl director superior Elischer cercetă prelegerile de gimnastică, asistă la o mică probă de cântări, petrecu de vr'o 2 ori în sala de desemn mai multe minute, apoi în intervaluri esamină lucrările scripturistice și la rëndul seu își descoperi vederile sale și față de aceste obiecte de învățământ accetuând, că a observat în toate progres spre mai bine.

Binele îl voim, spre bine ținim, și binele îl vom ajunge făcendune fie-care datoria cu sănăniă și devotament! *Observatorul.*

Viena, 26 Martiu, 1887. Înțelepții susțin, că în natură nu este săritură!

Dar așa se întâmplă în natură, nu însă și în viața omenească.

În state saltele sunt dese. Și mai dese în viața indivișilor.

Abaterea dela rënduiala statorită, fie prin fire, fie prin lege, zace în ființa omenească. Astfel de acte, istoria — ca martor al trecutului — a înregistrat tot deauna. Revoluțiuni și conjurațiuni au fost, de când e omul. Numărul lor însă cu timpul devine tot mai mare. Nihilismul, francmasonismul, petroleismul, socialismul și anarchismul sunt tot atâți inimiți conjurați contra societății omenești. Cu deosebire Rusia e patria celor mai contrare produse de această natură.

Și nu e mirare! Progresul științei e condiționat de cel al indivișilor. Indiviși pot progresa mai mult, fiind liberi. Catenele puse libertății au devenit nesuportabile. Urmarea e, că față cu absolutismul s'a desvoltat nihilismul, ear visa-vis de socialism anarchismul. Scopul e comun, mijloacele aceleași. Forța brută, dinamitul, melanitul, ienitul și alte invențiuni chemice și tehnice sunt armele, cari au să ducă la ținta dorită.

Cele mai înflorătoare sunt fără îndoială nihilismul, nimicirea totului, și anarchismul-rêsturnarea totului. Cel dintâiu s'a incubat în Rusia. Dovadă

căsătorii, au făcut*) și se vor da preoților prin ta-
„blele varmeghiilor, după cum am scris la 13 Martie
„1787 Nro. 177. Încă și aceasta bine au voit Mărirea
„sa împărătească a porunci, ca de aci înainte cea
„oprită de legea neunită a patra căsătorie să fie slobod
„și pentru ca înaltul crăescul guvernium așa ne-au
„îndreptat, ca arătându-ți aceste poruncitoare rëndu-
„ele, să te povățuiască spre bună și chiar împlinirea
„lor, pentru aceea întru asemănarea Prea înălțatelor
„scripșturilor îți poruncesc, ca amendoauă închee-
„tori, una pentru pricina căsătoriilor și alta pentru
„slobodenie la a patra cununie întru vremea de două
„luni în bisericile ale parohiilor, preoților din proto-
„popiatul teu, prin preoți să se publicăuească, spre
„înțelesul oamenilor, de trei ori în trei Dumineci,
„și precum că starea acestui nostru circular, după
„chipul însemnat tuturor preoților pentru vestirea
„l'ai îndreptat, vei avea a ne face relație. În Sibiiu,
„12 Aprilie, 1787. De tot binele voitor, Gedeon Ni-
„chitici, episcop.

16) O ordinățiune episcopoescă, prin care se dis-
pune colectarea de bani prin biserici pentru purtarea
războiului cu turcii.

*) Patenta aceasta împărătească, prin care se regulează
trebile de căsătorie la greco-orientali, este cunoscută și noi
posedem două esemplare în forma publicării ei originale în
limba română.

Nro. 101.

„După Prea înalta poruncă din 8 Ianuarie și
„întimatul crăescului guvernium din 21 Februarie
„anul curgător se face de scire tuturor, cum-că, aflând,
„Înălțata sa mărire au înșciințat războiul cu turcul; pen-
„tru aceea vei avea Prea cucernicia ta datorie a arăta
„și a porunci la toți preoții, ca atât banii la Sf. li-
„turghie, utrenie de dimineață, cât și sara la vecernie,
„după formulariul ce se trimite aicea în dosul acesteia,
„care și Prea cucernicia ta asemenea îl vei împărți
„tuturor preoților, să urmeze și să silească cu tot
„dinadinsul a ruga pe Ddeu și a împlini toate acestea
„spre folosul nostru tutorora*) și spre isbăvirea crești-
„nilor și a bisericilor celor de sub robia păgânilor
„se află și rescumpărarea lor așteaptă și banii, cari
„se vor strânge la sf. liturgie, să se dea la mâna
„perceptorului locului, ca să fie acolo în rezervă,
„de ar ajunge ceva lipsă de dênșii, spre ajutoriul
„războiului. Al prea cucerniciei tale. Sibiiu, 16 Febru-
„arie, 1788. Gedeon Nichitici, episcop. (Va urma.)

* (Principele G. Stirbei) după cum se
vorbesce, încă se va candida pentru tronul Bulgariei;
va fi spriginit de Austria. Acum petrece în Bucuresci-

*) Tutorora în loc de al tutorora, cari „al“, „a“, „ale“
consecuent nu se folosesc în aceste ordinățiuni.

despre aceasta sunt evenimentele petrecute la anul 1881 în Petropolea, precum și fuga țarului actual în castelul subteran dela Gatschina și atentatele contra lui. Cel de al doilea a început a se cultiva și în apusul Europei. Propagatoriul său e prințul Krapotkin.

O astfel de societate anarchistică s'a descoperit în toamna anului trecut și în Viena. Cinci spre deuce indiviți au fost prinși și arestați în decurs de câteva zile.

Procesul lor, numit „procesul anarchistilor“ s'a finalizat în timpul din urmă. Opt zile au ținut pertractarea, care a ținut în incordare întreaga populație, care era să devină prada acestor indiviți.

În decursul pertractării s'a constatat, că acești indiviți organizaseră o societate periculoasă. În programul ei erau proiectate o mulțime de aprinderi, omoruri, explozii și răpire. Țigaretele, sticlele și bombele esplosive umplute cu acide nitros, precum și ienitul, pumnalele înveninate și cloroformarea erau mijloacele de lipsă.

Aceste voiau a-le răspândi și în public. Spre scopul acesta au publicat încă prin Augustul an. tr. scrierea volantă intitulată „Semnele de viață ale anarchistilor“, în care se preamărește anarchismul. O a doua scriere apărută în formă de afișuri a fost „Rebell“ul, în care se descrie pregătirea mijloacelor sus amintite.

Anarhistii proiectaseră a și începe lucrul cu o grămadă de aprinderi; dar nu le-a succes, căci au fost descoperiți încă înainte de a și pune programul în practică.

Cu ocazia pertractării s'a constatat, că toți sunt sudiți austriaci. După religie 12 rom-cat., 2 mosaici și unul fără contesiune. De profesiune erau toți meseriași.

Din 15 inculpați unul s'a declarat nevinovat și s'a eliberat, eară 14 vinovați. Toți aceștia s'au pedepsit conform celor constate despre ei. Unul s'a judecat la închisoare pe 20 ani, unul pe 16 ani, trei pe 15, eară ceilalți pe mai puțin până la 1/2 an.

Acesta e procesul anarchistilor. Pericolul s'a delăturat. Germenele însă rămâne și a lui delăturare va atârna dela buna educație, care are să dea cetățenilor. Și la aceasta e chemat statul și biserica. St.

Principele Alecsandru al Bulgariei.

Amănunte din viața și guvernarea sa, scrise de preotul Adolf Koch, duhovnicul principelui.

(Urmare din Nr. 32.)

În capitolul al VI-a autorul descrie reședința de vară a principelui Alecsandru în mănăstirea Rilo, departe de Sofia vr'o 80 km. Tratează mai mult viața privată a lui Alecsandru și din punctul de vedere politic n'are însămnătate.

Capitolul al VII-a vorbește de a doua sesiune a secunde adunări naționale. Pe când se deschide sesiunea, principele mai era în Ruscii și de aceea la 27 Octombrie Zancow deschide camera în numele principelui. Camera scia, că principele e tare nemulțumit de neactivitatea ei și că din această cauză va modifica constituțiunea. Ea se puse pe lucru și făcu câteva legi folositoare.

Ce privia ministerul, Zancow s'a purtat mișelesc în cestiunea Dunării. În comisiunea dunăreană Austria voia să aibă președinta și în cas de paritate de voturi, votul Austriei să hotărească majoritatea. Contele Khevenhüller se adresă în acest scop la Zancow pentru a auzi opinia sa. Acesta promise, că va sprijini pe Austria. Când fu la votare, Zancow însărcină pe delegatul Bulgariei, ca să voteze contra Austriei. Contele Khevenhüller înștiințat de cătră guvernul său despre aceasta, ceru satisfacțiune și Zancow aruncă toată vina asupra delegatului. Se dovedi însă, că delegatul nu era vinovat și că vinovatul era Zancow. Această întâmplare dete privilegia la o remaniere ministerială.

Capitolul VIII tratează despre suspendarea constituțiunii. Din acest capitol se mai poate vedea cu câte dificultăți avea să se lupte principele Alecsandru, deoarece partida lui Donducow îi făcea opoziție sistematică și căuta să-l gonească cu ori-ce preț. Atâta timp cât trăia Alecsandru II, ea n'a putut face nimica, cu toate că partida rusă din Petersburg, care-i era ostilă, devenia din ce în ce mai numeroasă. Din toate însă un lucru e foarte caracteristic: partida slavofilă din Moscova ținea tare la principe. Atsfel Aksakow îi trimise mai multe scrisori, în care îi spunea ideile sale asupra modului celui mai bun d'ea stăpâni pe bulgari.

O schimbare hotărâtoare se făcu în urma omorârii împăratului Alecsandru la 13 Martie 1881. Principele plecă la Petersburg și opinia sa era, că acum germanismul va perî din Bulgaria; împăratul Alecsandru al III-lea însă linisci pe principe, și-i promise, că va menține toate cele ce-i făgădui-se reședintei sale părinte. În principiu împăratul se rosti contra constituțiunii bulgare și critică purtarea lui Donducow și Șepelew.

Relațiunile Bulgariei cu celelalte puteri erau bune. Principele Alecsandru visitase de mai multe-ori pe regele României și la 1880 Octombrie regele Carol făcu contra viziță lui Battemberg în Ruscii. Micele neînțelegeri, cari se iscașeră din cauza lui Zancow privitoare la cestiunea Dobrogei, au fost uitate.

La reînțoarcerea principelui din Petersburg, ministrul de războiu Ernroth era tare supărat de participarea primului ministru la banchetul din otelul „Odesa“, unde se sărbătorese reușita atentatului nihilist și declară, că din aceea cauză nu mai poate sta. Liberalii deveniseră atât de deșănțați cu constituțiunea lor, încât nimic nu se mai putea face. El puse ca condițiune pentru a rămâne, suspendarea constituțiunii. Principele vădu, că generalul Ernroth are dreptate. Alecsandru al III-lea al Rusiei promise concursul său și însărcină în această privință pe agentul său Hitrovo la Sofia.

La 9 Maiu 1881 principele dete o proclamațiune, prin care spunea, că în timp de doi ani de când domnesce, n'a putut face nimic pentru binele țării, din cauza vederilor opuse ale camerilor; că disoalvă camera și că însărcinează pe generalul Ernroth cu formarea unui nou minister, care va fi numai până la adunarea nouăi sobranie. Dacă noua sobranie va admite vederile sale, poate rămâne, dacă nu, va fi nevoit a abdice.

Surprinderea pentru toți era mare. Caravelow plecă în Rumelia, în Sofia rămase numai Zancow.

Vr'o 14 zile după aceasta principele scrise generalului Ernroth și ceru ca adunarea să-i acorde împuterniciri extraordinare pentru timp de 7 ani și să aibă dreptul a convoca ori când marea adunare națională pentru revisuirea constituțiunii.

Poporul de jos începu să simpatizeze cu principele. Alegerile eșiră favorabil principelui: 300 pentru 25 contra. Adunarea se adună la Șiștova și votă cele cerute de principele, după care se închise îndată.

Tot în aceea zi, în care adunarea națională își împlini misiunea sa, ministrul de războiu Ernroth părăsi Bulgaria, deoarece el nu putea să armonizeze cu consulul general Hitrowo.

După plecarea generalului fu numit ca ministru provisor la interne un ofițer rus, locotenent-colonel de Römlingen. Acesta era un om cum se cade și cinstit, însă prea nervos, din care cauză făcu multe prostii.

Ca ministru de războiu în locul lui Ernroth fu numit generalul Kryloff. Acest ministru nu rămase mult timp la putere și succesiv se făcură mai multe remaniări, până când veni din Rusia generalul Kaulbars ca ministru de războiu și Soboleff ca ministru de interne, cari în urma recomandațiunilor călduroase, ce se făcură principelui despre acești doi domni, îi ceruse el însuși din Petersburg.

Până la sosirea lui Kaulbars și Soboleff, principele făcu multe lucrări folositoare, decretă legi, cari au rămas și până în ziua de astăzi ca cele mai bune.

Capitolul al IX-lea tratează despre purtarea agenților ruși în Bulgaria. Cei doi noi ministri căutau numai să mineze tronul, căci urmau o luptă înverșunată contra germanismului. Ei voiau să prefacă Bulgaria, care în ministerul afacerilor străine din Petersburg, era trecută în divisia pentru afacerile asiatice, într'o simplă provincie rusească. Se înțelege, că principele Alecsandru se împotrivi. D'aci o intrigă înjositoare începu să se țeară contra sa. Hitrowo, agentul rus, căuta numai a satisface geșeturile sale și d'aceia principele rugă pe împăratul Alecsandru, ca să-l revoace. Hitrowo fu revocat și înlocuit cu d. Iónin. Acesta era un agent diplomatic *sui generis*. Când se presintă întâiași dată la principe ținu o cuvântare foarte violentă și când Alecsandru îi observă modul bizar al purtării sale, el răspunde cu următoarele vorbe caracteristice:

— Ca simplu particular, cer ertare pentru vorbele mele și le retrag, însă ca trimis al M. S. împăratului, sunt nevoit a le repeta, căci am primit ordin dela suveranul meu, să întrebuițez acest limbaj.

Partidele din țeară vădura prăpastia, în care vor să arunce țeara agenții ruși din Bulgaria și de aceea toți se uniră, respinseră cerințele agentului Iónin, care cerea mai multe modificări în constituțiune pentru a favoriza rusismul, și în cameră toți votară în unanimitate încredere în principe și-l rugară pentru restabilirea constituțiunii. Principele promise, că va satisface dorința camerei. Aceasta se întâmplă în Septembrie, 1883.

În capitolul X autorul vorbește de remanierele ministeriale și în special de intrigele, pe cari agentul Rusiei la Sofia Iónin le făcea necurmat.

La 18 Septembrie 1883 principele conformându-se dorinții exprimate de adunarea națională restabilise constituțiunea din Tërnova și totdeodată formă ministerul din ambele partide politice, care erau reprezentate în cameră.

Ca ministru de războiu funcționa generalul Nicolae Kaulbars, care devenise celebru în anul 1886 prin aceea, că căuta să se provoace revoluțiuni în țeară.

Rus a însăși scârbită de intrigele agentului ei Iónin, îl schimbă și trimise în locul lui pe Kojander. Acesta era agentul cel mai slab, cel mai neînsemnat, cel mai fals și fără tact din toți agenții ruși din Bulgaria.

În locul ministrului de războiu se trimise din Petersburg generalul Cantacuzen. Acesta era un om inteligent, instruit și plin de tact, și ca ministru unul din cei mai activi.

Se făcură alegeri noi pentru adunarea națională (27 Maiu și 3 Iuniu). Resultatul era defavorabil lui Zancow și ministerului său. La deschiderea camerei (27 Iuniu) în Tërnova, ministerul fu nevoit să demisioneze.

Al doilea minister Caravelow până la revoluția din Filipopol e subiectul capitolului XI.

Omul, care hotărîse situațiunea lui Zancow, era Stambulow, deputatul Tërnovei. Ultraradical și sălbatic opoziționist mai înainte, bun orator și înzestrat cu o inteligență superioară, devenise din ce în ce unul din bărbații de stat cei mai buni și cei mai trebuincioși. El posedă aceea proprietate, pe care bulgarii o posed foarte rar, de a nu avea dorință să ajungă ministru. El fu numit președinte al camerei, care fu închisă la 9 Iuliu, 1884.

Ministerul se compuse din Caravelow, prim-ministru și ministru al finanțelor și al lucrărilor publice, Slaveicow la interne, Radoslavow la justiție, Karolew la instrucție și Zancow externe.

Populațiunea din Rumelia începu a se mișca și a da semne, că voriese să se unească cu principatul bulgar și toți sciau, chiar și reprezentanții puterilor străine, că la fiecare moment poate revoluția să izbucnească. Numai ziua și oara nu o șia nimeni. Principele scia de asemenea, că rumelioții vor ca el să fie principe al ambelor Bulgarii.

Principele fiind atunci în Englitera la căsătoria fratelui său cu principesa Beatrice, la întoarcere din Londra el rugă pe cont. Kalnoky să mijlocească o împăciuire cu Rusia și după ce terenul a fost preparat, merse la Giers în Franzensbad. Giers promise totul pentru a împăca pe principele cu țarul.

Capitolul al XII-lea spune, că principele dela Franzensbad a mers direct la Varna, unde petrecea de obicei în luna lui Septembrie. Cu un an înainte venise sora-sa, contesa Erbach ca să-l viziteze. Acest capitol cuprinde nisce amintiri a contesei din timpul șederii sale la Varna.

(Va urma)

Varietăți.

* (Necrolog.) Cu inima frântă de durere anunță subscrișii tuturor consăngenilor, amicilor și cunoscuților, cumcă **Dionisiu Chendi** proto-presbiter gr. or. al tractului Mediașului după un morb de tot repentin a repausat în Domnul astăzi în al 67-lea an al vieții sale fatigioase, al 44-lea al fericitei sale căsătorii și tot al 44-lea al preoției sale.

Înmormântarea rămășițelor pământesci se va celebra în comuna natală a defunctului Șaroșul-să-sesc (Szász-Sáros) Duminecă în 29 Martie.

Mediaș, în 26 Martie (7 Aprile), 1887.

Ana Chendi n. Androne, soție. Ioane Chendi, Basiliu Chendi, Dionisiu Chendi, Ana Perția, Sofia Puscariu, fii. Iustina Chendi, Ana Chendi, nurori. Demetriu Perția, Zaharie Puscariu, gineri. Ilariu Chendi, Eugenia Chendi, Maria Chendi, Sofia Chendi, Aurelia Perția m. Mărian, Ioane Mărian, Ana Perția, Eugenia Perția, Demetriu Perția, Basiliu Perția, Otilia Puscariu, Victoria Puscariu, Ilariu Puscariu, nepoți.

* (Dr. Laurentiu) cum se vesteste, actualul episcop în Satmaru după cum se vesteste, va fi denumit în curând de episcop al Oradiei-mari.

* „Prevederea“ așa va purta numele o societate de imprumut și păstrare, ce se va înființa în opidul Codlea din țeara Bârsei. Inițiativa a luat-o zelosul paroch, dl Iosif Comanescu.

* (Țiariu nou.) În Alba-Iulia va apăre în limba maghiară odată pe săptămână, Merceurea, un țiariu politic „Gyulaféhvár“ cu program guvernamental, redactat de domni: Avéd Iákó, Cosieriu Iános și Dr. Mayer Ödön. Prețul abonamentului 4 fl. pe an.

* (Convocare.) Conform §-lor 9 și 26 lit. b din „Statutele reuniunii și a concluserilor ecsistente“ convoc prin aceasta adunarea generală a „Reuniunii învățătorilor români gr. or. din tractul Lipovei“ la ședința ordinară pe Mercuri după ss. Pascii (8/20 Aprilie a. c.) în localitatea scoalei gr. orient. române din Lipova.

Când aduc aceasta la cunoștința p. t. domni învățători și membri ai reuniunii, imi permit ale atrage atențiunea la cele cuprinse în §. 2 lit. a și la § 10 conform cărora fie care învățătoriu ori sub învățătoriu din tractul Lipovei este în puterea oficiului ce-l poartă membru ordinaru al reuniunii și dela ședințele acesteia nu e permis a absentă.

Voim sus și tare a da o direcțiune cât mai activă și roditoare reuniunii noastre, atrag deci de cu bun timp atențiunea dlor membrii ordinaru și rog în interesul reuniunii și al învățământului, precum și al lor propriu, ca nesmintit să se prezenteze la adunarea generală, ce cu această ocaziune am avut onoare a convoca, căci vom lua prin forurile competente conform concluserilor aduse deja, cele mai severe măsuri de disciplină contra tuturor

membrilor ordinari, cari nu-și vor face datoria față de reuniune și nu-și vor putea scusa înaintea adunării generale absența lor; se înțelege de sine, că fie-care membru are datoria a solvi în cassa reuniunii tacsele prescise, ca să nu i-se facă și pentru aceasta neplăceri.

Obiectele de pertractare în adunarea generală sunt cele cuprinse în §. 11 din „Statute,” ear ordinea pertractării se va face cunoscută adunării generale după deschiderea ședinții, care se va întâmpla la 10 oare dimineața.

Disertațiunile sunt a se insinua presidiului înainte de deschiderea adunării.

Sân-Nicolau-mic, în 20 Martie, 1887.

Blasiu Codrean,

primul vice-președinte al reuniunii.

* Guvernul austro-ungar încunoscitează publice, că importul și transitul din România se poate face în monarhia noastră prin punctul Ițcani și adică: pei, oase, coarne, unghii, mațe srate, coarde, senu netopit, păr de vacă, de capră, de porc, lână de oi; acestea din urmă trebuiesc pachetate în saci sau baloturi, să fie însoțite de certificate, formular Nr. 2, liberate de medicul veterinar și legalizate de prefectul județului.

* Institutul de credit al grupului Rothschild a luat asupra și emiterea în rentă de hârtie a două-deci de milioane florini, aceasta rentă este emisă pentru acoperirea trebuințelor momentane ale Austriei.

* Atentatele asupra țarului au umplut de grijă toate cercurile curții din Petersburg. Cu deosebire aceste repețite atentate au făcut pe țarvna foarte simțitoare, iritațiunile o copleșesc și grija despre o veduvie îi face vieța neticinată.

* (Esces de patriotism.) Se vestese de prin părțile Selagiului, că cei cu patriotismul în vârful proțapului și adică, societățile administrative și judecătorești resping actele făcute în limba română până și estrasele matriculare de botez, cununie și morți. Când își vor da odată cu patriotismul de cap....

În Cluj tinerimea maghiară în zilele trecute au ținut adunări sub conducerea rectorului, și tinerul Aurel Issekutz a făcut propunerea, ca tinerimea să adreseze o rugare dietei ca examenul de ofițer în rezervă să l poată depune în limba maghiară. Propunerea s'a primit; apoi s'au espedat două depeși de felicitare, una tinerimei universitare din Pesta, și alta deputatului Meszlényi.

* (Statistica Vienei.) În zilele acestea a apărut tomul III. din raportul statistic pro 1886 asupra populației capitalei, în care ni se prezintă date exacte asupra ocupației locuitorilor din Viena. E de interes a estrage din acest raport câteva date mai interesante.

Cea mai mare parte a locuitorilor se ocupă cu industria și cu meserii, precum și cu comerțul. Față de 297,472 (42.21 procente) de consumatori stau 407,284 (57.79 procente) de producători.

După ocupație erau în anul espiat: 80,539 servitori, 1639 preoți și călugărițe, 16,697 femei, ce se susțin cu lucrul de mână, 10,802 țileri, 8,568 pensioniști, 21,021 de rentieri. Numerul femeilor, cari se susțin din propria ocupație este de 168,264, dintre cari 97,310 au ocupație de servitoare. Învățătoare sunt în Viena 2,153, guvernante 985. La teatrele diferite sunt aplicate cu totul 582 de femei, ear la redacțiunile ziarelor din Viena 146.

Cu privire la starea culturală a locuitorilor, raportul arată, că numărul celor ce nu știu ceti și scrie este sub 5 procente, o proporție aceasta dintre cele mai favorabile.

* (Bibliografie.) A apărut în „Institutul tipografic” din Sibiu manualul tradus de dl S. Blașiu, locot. c. r. în regimentul de infant. Nr. 64 „Extras din regulamentul de exercir pentru pedestrima cesaro-regască. Partea I, a doua ediție de regulament din anul 1874. Această cartică constatătoare din 431 pagine e de mare folos pentru ori-ce soldat român, care știe câtu-și de puțină carte. Îndemnul pentru edarea acestei cărțițe a fost iubirea autorului față de soldatul român și înaintarea lui, ceea-ce se vede și din prefața acestei broșuri unde se dice:

„În trecut erau cunoscințele soldatului foarte mărginite: deprinderi mecanice, curățiri minuțioase erau cam totul activității sale. S'au schimbat vremile. Pușca s'a împretinat cu cartea. Tovărășia aceasta e caracteristica armatelor moderne. Cartea e focalarul, care luminează mintea și inflacă inima, — însușiri, fără cari soldatul e degradat la o mașină. Deci noi, cărturarii, să ne reamintim în toată oara, că între multele datorii sublime, spre a căror împlinire suntem chemați, e în linia primă e aceea, a

mijloci înrudirea soldatului cu învățătura, a da spiritului un avânt falnic, ca soldatul să-și împlinească însuflețitoarea chemare din convingere și cu lăpădare de sine.

Scim noi bine, că spre ajungerea acestei ținte mărețe ne stau soldați la dispoziție, cari din vieța civilă aduc puțină pregătire, însă multă rivnă pentru dezvoltarea spirituală. Pofta nepotolită a soldatului român cătră cultura o cunoasce fiecare instructor, care și a dat truda de a pătrunde în vieța lui psihică. Ne facem dar numai datoria, când spriginim din toate puterile această porneală sufletească.”

Oferte.

În urma apelului din Nr. 26 al „Tel. Rom.” pentru locuitorii din Felmer, păgubiți prin foc, am primit oferte dela următorii domni:

1. Dr. Ioan Moga, medic în Sibiu	2 fl. —
2. Ioan Popescu, prof. sem	3 fl. —
3. Parteniu Cosma, dir. esec. al instit.	
„Albina”	2 fl. —
Suma	7 fl. —

Dare de seamă publică.

(Al treilea comunicat)

Pentru terminarea bisericii gr. or. din Căpeți (Köpecz) în protopresbiteratul treiscaunelor au mai încurs la acest oficiu protopresbiteral următoarele colectări de bani:

1. Din protopresbiteratul Branului următoarele comune: Cheia 20 cr.; Codlea 1 fl. 10 cr.; Cristian 2 fl.; Fundata 60 cr.; Ghimbav 10 cr.; Holbav 13 cr.; Măgura 10 cr.; Moieciul inferior 10 cr.; Moieciul superior 54 cr.; Peștera 41 cr.; Poiana Mărului 60 cr.; Poarta 80 cr.; Predeal 54 cr.; Rășnov 1 fl. 32 cr.; Șimon biserica veche 70 cr.; Șimon biserica nouă 50 cr.; Șirnea 50 cr.; Șohodol biserica veche 70 cr.; Șohodol biserica nouă 80 cr.; Tobanul nou 22 cr.; Vlădeni 1 fl.; Vulcan 40 cr.; Zernești 10 fl.; și anume: Traian Meșian protopresbiter 3 fl.; Biserica gr. or. din Zernești 2 fl.; Nicolae Garoiu 1 fl.; Ioan Dan 1 fl.; Nicolae Penciu 1 fl.; Stanciu Garoiu 1 fl.; Gavril Iuhász 1 fl. — Suma 23 fl. 36 cr.

2. Din protopresbiteratul Mercurei următoarele comune: Apoldul inferior, prin parochul Nicolae Topârcean 31 fl. 80 cr.; Apoldul superior prin parochul Vasilie Necea 4 fl. 38 cr.; Armeni, prin parochul Vasilie Bratu 3 fl. 30 cr.; Beșinău, prin parochul Ioan Pop 3 fl.; Bogatu, prin parochul Vasilie Reulea 4 fl. 60 cr.; Booz, prin parochul Ioan Călinean 2 fl.; Broșeni, prin parochul Simion Barbu 60 cr.; Cărpeneș, prin parochul Ioan Muntiu 50 cr.; Cisnădie, prin parochul Crucean Mărginean 2 fl.; Cunța, prin parochul Ioan Petrascu 3 fl. 93¹/₂ cr.; Gârbova, prin parochul Nicolae Opiș 2 fl. 70 cr.; Gusu, prin parochul Dumitru Muntean 40 cr.; Jina, prin parochul Dumitru Pamfiloiu 8 fl.; Mercurea prin protopresbiterul Ioan Droc 10 fl. 15 cr.; și anume: Ioan Droc protopresbiter 2 fl.; Ioan Măcelariu proprietar 1 fl.; Moise Braniceș protopretor 1 fl. 50 cr.; George Măcelariu propriet. 1 fl.; George Babeș învățat. 50 cr.; Demetriu Măcelariu 40 cr.; Vasilie Greavu subjud. 1 fl.; Ioan Marcu fleșeriu econom 50 cr.; Ioan Moldovan 5 cr.; George Stăneasă 10 cr.; Ioan Fleșeriu 4 cr.; Ilie Fleșeriu 4 cr.; Ilie Bunea 4 cr.; Stefan Fleacă 3 cr.; Ioan Cămpăan 6 cr.; Dumitru Comșe 1 cr.; Ioan Helju 4 cr.; George Bunea 5 cr.; Nicol. Albu 10 cr.; Nicol. Dragomir 5 cr.; Ioan Cămpăan bătr. 3 cr.; Dumitru Fofelsan 4 cr.; Marcu Presecan 5 cr.; George Oprean 10 cr.; Ioan Bănciu 10 cr.; George Oltean 10 cr.; Tatăl vecinilor G. Albu pentru întreaga vecinătate 50 cr.; Ioan Aciu 5 cr.; Ilie Cîruga 5 cr.; Dan Stoia 10 cr.; Ioan Candea 10 cr.; George Tănăsescu 10 cr.; Ruje Ilie Stăneasă 10 cr.; Aron Georgescu Dochie 10 cr.; Vasilie Solomon 10 cr. — Păuca, prin preotul Ioachim Marcu 1 fl.; Poiana, prin preotul Nicol. Manegui 13 fl. 10 cr.; Poiana, prin Ioan Serb 8 fl. 70 cr.; Poiana, prin parochul Nicolau Dobrotă 3 fl. 88 cr.; Reciul, prin parochul Ioan Filimon 4 fl.; Sângătin, prin parochul Nicolae Daian 3 fl.; Spring, prin parochul Nicolae Crețariu 1 fl. 10 cr.; Tău, prin Patricie Marcu 2 fl. 72 cr. — Suma: 114 fl. 86 cr.

Pentru aceste daruri frumoase caritative, la a căror colectare domni protopresbiteri respectivi a contribuit cu fapta și îndemnarea în mod esemplar, primească împreună cu marinimosii dăruitori adăncă-mi mulțămintă, ce me simt plăcut îndemnat a exprima în numele comunei bisericesci respective.

Suma colectei întregi până acuma 329 fl. 12¹/₂ cr.

S. Sân-Georgiu, 24 Martie, 1887.

D. Coltofean,
protop.

Folosul înființării de scoale practice pe lângă seminariile noastre pedagogice.

Un adevărat seminar pedagogic, care să merite numirea aceasta, ar trebui să fie o atare instituție, unde educațiunea să se arăte în cele mai variate forme a le sale și unde fiitorul învățator să aibă ocaziune atât de mult a se exercita, până ce se va desvolta în trînsul consciința puterilor sale pedagogice.

Herbart.

Cumcă scoalele noastre populare de astăzi, stau pe o treaptă mai superioară față cu timpurile trecute, nu se va încerca nimenea să o contesteze. Se poate, că vor fi unii, cari judecând lucrul din partea lui practică să obiecteze, că generațiunea eșită prin

scoalele de astăzi, nu pare a arăta superioritate morală față cu generațiunile trecute, totuși nu i ar putea nimenui să i treacă prin minte, a pleda pentru o reîntoarcere la starea din trecut.

În adevăr a fost un timp, când academia științifică din Paris a încoronat cu lauri păreriile lui Rousseau dezvoltate despre stricăciunea, ce a adus cu sine civilizația; să adeveri însă mai târziu, că a fost pripită judecata academiei și societatea civilizată nu a dat ascultare scriitorului frances, care îi striga „fugi în pădure, reîntoarcete earăși la starea naturală”.

Nu civilizațiunea și cultura poartă vina, dacă omenimea de astăzi pare a fi stricată, ci modul, cum s'a făcut și se face întrebunțare de cultură și civilizațiune. Civilizațiunea și cultura numai atunci pot fi binefăcătoare omenimei, când în organizarea omenimei internă domnesce un anumit raport de subordinațiune. Între factorii constitutivi ai omenimei sunt unii, cărora trebuie să le atribuim o valoare superioară și cari prin urmare pretind o subordinațiune a celorlalți factori. Aprețiați astfel acesti factori, cultura apare ca un altar sacru, căruia dator este să-i aducă fie-care popor, fie-care individ jertfele convenite, dacă voesce să aibă intrare în templul omenimei civilizate.

Acest adevăr general aplicat la scoală, ca la unul din cei mai puternici factori ai civilizațiunii, vom observa că nu scoala de astăzi cu mijloacele sale educative poartă vina, dacă fructele, ce ni le aduce nu sunt satisfăcătoare, ci modul cum sunt acele întrebunțate. Greșită este calea, pe care merg cei însărcinați cu întrebunțarea mijloacelor de educațiune și de aceea nici rezultatele nu pot să fie mai îmbucurătoare.

Având în vedere în special scoala poporală, cu durere trebuie să recunoasem, că puțin, foarte puțin din ceea ce ne-a dat scoala rămâne și pentru vieța, partea cea mai mare este sămânța aruncată pre piatră. Au doară putem să ne măgulim cu aceea, că avem o generațiune relativ mai mare, care scie scrie, ceti și calcula? Dar chiar așa să fie, trebuie să ne întrebăm, dacă aceste calități și sunt în adevăr unicele calități, cari constituiesc ființa culturii și dacă merită atâta osteneală din parte ne. O puțină judecată și vom afla, că acestea nu sunt de cât mijloace, care înlesnesc omului cultivarea, nu fac însă nici când esența culturii. În adevăr statistica judecă după procentele, ce știu ceti și scrie gradul de cultură a unui popor, cu toate că în realitate nu este așa.

Cred a nu greși, dacă voi afirma, că învățătoria noastră de astăzi timpul cel mai îndelungat îl folosesc a deprinde elevii cu cetitul și scrisul, pe când aceste ar trebui considerate numai în a doua mână. În zădar va scî cineva scrie, căci nimic nu-i folosesc, dacă nu va scî și ce să scrie; în zădar va scî cineva ceti, dacă nu va fi dezvoltată în el și trebuința de a ceti.

Și cumcă în fapt cetitul și scrisul nu sunt folosite după cum ar trebui, nu avem decât să observăm ce se petrece în poporul nostru și vom face trista esperință, că nu sunt 10 % cari după ce au părăsit scoala să se mai gândească la ea. Nu e aceasta o dovadă destul de evidentă, că ne risipim puterile în zădar?

Această împrejurare este calificată de a stîrni în noi stimuli puternici, pentru a cerca după rădăcina rului.

Vor fi poate unii, cari vor crede judecata aceasta prea pesimistă, să vor încerca să o domolească cu cuvinte ca acestea: ce, oare nu avem noi în scoalele noastre religiune, istoria, geografia, și poate științe naturale?

Ori din care parte ar veni obiecțiuni ca acestea, fiă din cercul celor deaproape interesați, fie de ori și unde, ne permitem a i îndruma la starea reală și a nu cerca să îmbate lumea cu vorbe goale.

Căci abstracțiunile dogmatice din catechism predate, în formă catichetică; totasemenea lecțiile din istoria, geografia, științele naturale predate în formă porțiuni, după cum se urmează și astăzi, nu se pot privi de un avânt în metodică!

Știința și cultura nu este nici când altceva decât un product al muncii proprie. Este foarte plastică asemănarea ce o face Pestalozzi*) între dezvoltarea spiritului și dezvoltarea fructului din murgure etc. După cum acesta se desvoaltă din sine prin conlucrarea — se înțelege a unor cauze esterne — tot așa se desvoaltă spiritul prin cooperarea mai multor factori esterni.

(Va urma.)

*) Wie Gertrud ihre Kinder lehrt pag. 166 ediția seyfahrt.

Loterie.

Sâmbătă în 9 Aprilie 1887.

Buda: 3 46 67 82 68

Editura și tipariul tipografiei archidieceșane.